

українці, ще не готові дати кінцеву відповідь – ми все ще на шляху. Ми маленький крок зробили, але питання залишилися. Ми стали заручниками не до кінця сформованого суспільства, проблеми з популізмом залишилися. Ясна річ, зняли ми дуже багато, але все охопити неможливо, події ці ще треба перетравити. І я продовжую цю роботу. В нас уже є сценарна команда й ми пишемо сценарій фільму, присвячений Криму. Події, які тоді не здавалися важливими, в сценарії набувають своєї ваги. Це має бути ігровий фільм, уже є потенційне фінансування (15%). Мені допомагає в роботі над сценарієм досвід мого батька².

– Ваш унікальний «Жовтий автобус» став широко відомий – до цієї ініціативи прикута увага представників ЗМІ. Це справді дуже благородна справа: проводити майстер-класи з кіномайстерності для дітей з прифронтової зони, а також для дітей переселенців і ветеранів. Чи не важко поєднувати волонтерство і творчість?

– Ідея навчати дітей виникла в 2016 році. Я не міг піти на війну, тому що була вагітною моя дружина. Тому таке волонтерство – це мій шлях. Ми, команда однодумців – професіонали кіно і журналістики, режисери, оператори, продюсери, художники, волонтери, які розуміють важливість нашого проекту, співпрацюємо з «Патріотом», який надає обладнання до «Жовтого автобуса». Кожна наша експедиція триває 10 днів. На майстер-класах діти зі справжньою кіношною технікою та професіоналами-інструкторами навчаються творити кіно: пишуть сценарії, обговорюють сюжети і монтують. За 5 років на «Жовтому автобусі» побувало більше 4000 дітей. Їхні сюжети про звичайне життя, адже війна їх втонула. Взагалі розглядаю нашу діяльність як стартову, наступний наш крок – робота з повнолітніми, з ними разом дійти до готового фільму.

– На завершення не можу не запитати вашу думку про сучасне українське кіно, адже десь у 2017 році воно відродилося, з'явилася низка успішних фільмів, були вагомі нагороди на міжнародних кінофестивалях...

– Загалом у мене критичне ставлення до сучасного українського кіно, його розвиток стихійний. Чимало таких, що працюють без фахової освіти. Значною мірою воно депресивне. Але мені імпонують деякі автори. Можу назвати Наталю Ворожбит, якій притаманний культурний погляд, є пошук, бажання знайти національний стиль. Валентин Васянович – чудовий професіонал, я дуже поважаю його працьовитість, але бачу в нього декоративні прийоми, які особисто мене відштовхують, – в його фільмах не вистачає драматургії, розмови з глядачем. Але загалом перспективи у нашого кіно непогані, звичайно, якщо йому не перекриють кисень.

10 січня 2022

² Пілунський Леонід Петрович (1947–2021) – український політик, депутат ВР АР Крим, заступник голови депутатської фракції ВР АР Крим «Курултай-Рух». У 1984 – 1996 роках – спеціальний кореспондент, редактор, головний редактор ДТРК «Крим», у 2010 році – гол. редактор газети «Кримська світлиця», заслужений журналіст України (2007). Очолював Кримську крайову організацію Народного Руху України.

«Не хвилюйся, двері відчиняться»: всесвіт української електрички

«Не хвилюйся, двері відчиняться», документальний, 78 хв.

Авторка сценарію і режисерка Оксана Карпович
Оператори Крістофер Нанн, Павло Олексієнко
Продюсери Іна Фішман, Джудіт Пلامондон
Компанія Intuitive film за підтримки SODEC Jeunes créateurs,
CALQ, Канада, Україна, 2019
Мова українська з англійськими субтитрами

Фільм Оксани Карпович створений з деталей: пляшка, яка не дає дверям зачинитися, вкрите пилом вікно, рука, що міцно тримається за поручень. Камера ловить невеликі, але яскраві фрагменти поїздки, деталі, які роблять картину реалістичною та близькою. Але в центрі уваги – люди. Кожен персонаж стрічки яскравий та колоритний, а про деяких з них можна зняти окреме кіно.

Створюючи стрічку для міжнародних фестивалів, Оксана Карпович пропонує аудиторії проїхатися українською електричкою в безпосередній близькості до людей, відчути та побачити все своїми очима. І кожен, хто хоч раз їздив електричкою, відчуває, наскільки влучно фільм передає атмосферу таких поїздок. Це виражається і в методах зйомки: камера не шукає ідеального положення для того чи іншого кадру, вона є одним з пасажирів. Усіх людей ми бачимо з такого ракурсу, ніби стоїмо поряд з ними чи сидимо навпроти. Реалістичності додає звук – діалоги часто приглушені і перекриваються шумом поїзду, так ніби їдеш і підслуховуєш розмови на сусідніх сидіннях.

Основною перевагою фільму є те, що Оксана Карпович дозволяє своїм героям говорити самим за себе. Герої стрічки, люди робітничого класу, розповідають про те, що їх дійсно турбує – когось турбує війна, когось щойно пофарбований паркан під дощем. Це є особливо важливим для фільму, який репрезентує малопредставлені в Україні групи населення. Текстові вставки також слугують цій меті – режисерка документує життя своїх героїв не тільки в аудіовізуальному, але й в текстовому форматі. Стрічка містить в собі і особисті мотиви: певний період життя режисерка була частиною представленої у фільмі спільноти. Досвід залученості до цього середовища, як і досвід виключення з нього, допомагає їй створити осо-

бливий погляд – позбавлений коментарів, але не безособовий. Хоча камера максимально близька до пасажирів, як посередник вона все ж зберігає дистанцію, що допомагає дивитися одночасно і зсередини, і ззовні. Можливо, «Не хвилюйся, двері відчиняться» для більшості українців не відкриє нічого нового. Однак важливим є

не стільки зміст фільму, скільки погляд, який він пропонує. Стрічка надає можливість подивитися збоку на ті релії, які нас оточують, і прислухатися до голосів, які найчастіше залишаються за межами нашої уваги.

Анастасія Суворова

«Не хвилюйся, двері відчиняться».

Авторка сценарію і режисерка Оксана Карпович. Канада, Україна, 2019.

Фільм Оксани Карпович – антропологія повсякдення пасажирів українських електричок, колаж із облич людей, що не часто мають нагоду бути почутими. Їх сповідальний тон та інтимність на межі дискомфорту, прагнення близькості та відвертості у розмовах з незнайомцями-подорожніми контрастують із всезагальною недовірою до змін світу ззовні. Режисерка вдало зафіксувала характерний для нашого суспільства стан застигlosti у часі. Сцени на екрані навіюють думку про розруху 90-х й маркерами, що вказують на сьогоднішній день, стають лише деталі монологів про особисте-політичне. З часів перших років Незалежності для великого прошарку нашого суспільства мало що змінилося. Економічна вразливість й непевність у майбутньому – те, що передається у спадок, попри зміну поколінь. Авторка стрічки займає нейтральну позицію спостерігача, проте відзнятий матеріал все ж конструює словолування про певну неможливість перспектив. Смирнення й прийняття як єдиний можливий вихід – основна емоція, яку ми споглядаємо впродовж екранного часу. У своїй нездатності вплинути на зовнішнє, персонажі звертаються до внутрішнього. Потяги для багатьох – рекреаційна зона, прихисток від хаосу буднів, де досвід випадкових людських інтеракцій є терапевтичним. Камера виступає

тут лише додатковою можливістю знайти еквівалент співрозмовника, поруч з яким можна проговорити наболіле.

Назва фільму містить гірку іронію, адже для більшості героїв стрічки двері вже ніколи не відчиняться. Їх вікно можливостей звузилось до образу похмурої приміської сталості, що проноситься за шибками вагонів електрички Київ-Фастів. Виснажені буремністю часу й простору, в яких їм довелося жити, вони продовжують свій рух по колу без точки призначення. «Не хвилюйся, двері відчиняться» – дуже щира та людяна робота, яка, втім, залишає неприємний післямак «східноєвропейської химерності на експорт», що досі вражає пещеного західного глядача. Для української аудиторії, ця стрічка – чергове дзеркало, що тикає носом в незручну реальність, до якої ми здебільшого звикли й прийняли як буденність, саме це – тривожний симптом, який фільм Карпович виносить на поверхню.

Таня Нагайко

Від редакції: Повний запис обговорення фільму, яке відбулося в Могиллянському кіноклубі 30 жовтня 2021 року, можна подивитись на You-Tube каналі «Кіноклуб Могилянки» <https://www.youtube.com/watch?v=VKsDm4Dgeq8&t=506s>